

KÄNSELSPRÖTET

Föreningen Finlands Dövblinda rf

Juni

3 • 2006

Galna hattar intog liris

Dialogos-hjälpmédlet uppväckte minnen

Rösträtten 100 år

Innehåll:

Anmälningsärenden	2
Understöd från Tolvanens testamentsfond.....	3
Understöden från Beda och Harald Liljanders fond.....	3
Ledaren: K. Leinonen.....	4
Galna hattar intog liris T. Wetterstrand.....	5
Dialogos-hjälpmidlet uppväckte minnen: T. Wetterstrand.....	7
Fem frågor: Sammanställda av Aatos Ahonen.....	8
Rösträtten 100 år: T. Wetterstrand.....	9
Förnyade tolktjänster: Tolkförmedlingen förändrades i Nyland: T. Wetterstrand.....	10
Förnyade tolktjänster: Birkaland A. Lausvaara.....	11

Anmälnings- ärenden:

Tytti Kaisla har valts till ledare för Rehabiliteringscentrets från och med den 1.8.2006. Tytti Kaisla och **Leo Turunen** fick befogenheter att finna fortsättare för att slutföra "Tasoprojektet", Rehabiliteringscentrets ledare undertecknar arbetsavtalet.

Målsättningsprogrammet är på kommande till alla som beställer Känselförmedlingen.

Finlands Dövblinda r.f. har postat målsättningsprogrammet för åren 2005-2014 till alla beställare av Känselförmedlingen.

Under sommarens lopp publiceras målsättningsprogrammet på alla de sätt som Tuntosarvi tidningen också publiceras, d.v.s. i punktskrift, som ljudband, teckenspråk i videoform, uppläst samt på svenska som översättning.

Om du ännu inte fått målsättningsprogrammet i den form du får Känselförmedlingen/Tuntosarvi meddela informationen så sänder vi den version du vill ha: tiedotus@kuurosokeat.fi ◆

Understöd från Tolvanens testamentsfond

Understöd beviljas De Dövblinda r.f.:s medlemmar och kunder. Man bör särskilt beakta barn och unga då understöd beviljas. Understöd kan t.ex. beviljas för hemelektronik och reparation av apparater, tillfälliga behov vid sjukdom, arbetslöshet eller någon annan orsak.

Understöd beviljas i allmänhet inte för sådana ändamål som hör till det som samhället bör stå för, såsom hjälpmedel och tolktjänst.

År 2006 beviljas högst 4000 euro. I anhållan om understöd bör finnas följande uppgifter:

- sökandes namn
- understödets ändamål
- totalkostnaderna för ändamålet
- summan som man anhåller om
- datum och underteckning

Anhållan bör nå De Dövblinda r.f. senast den 31.8.2006. Verksamhetsledare Kai Leinonen och ledande distriktsekreterare Terhi Pikkujämsä beslutar om medlens fördelning.

Ytterligare information fås av verksamhetsledare Kai Leinonen tel. 09-5495 3518 eller av distriktsekreterare Terhi Pikkujämsä tel. 09-5495 3514 eller 040-505 4681. ◆

Understöden från Beda och Harald Liljanders fond

Från Beda och Harald Liljanders minnesfond beviljas understöd till De Dövblinda r.f.:s ordinarie medlemmar och hedersmedlemmar för fritidssysselsättningar, resor och förvärv.

För år 2006 beviljas högst 10 000 euro. I princip beviljas högst 250 euro för varje enskild ansökan. I mycket välmotiverade fall kan undantag göras. Understöd beviljas inte i efterskott.

Gruppunderstöd kan beviljas 90 euro per person, t.ex. för tolkutgifter.

I ansökan om understöd bör följand uppgifter ingå:

- sökandes namn
- understödets ändamål
- totalkostnaderna för användningen
- den anhållna summan
- datum och underteckning

Anhållningarna riktade till den ledande distriktsekreteraren eller verksamhetsledaren bör nå De Finlands Dövblinda senast den 31.8.2006. Ansökningarna behandlas den första veckan i september. Kai Leinonen och Terhi Pikkujämsä beslutar. Om inte alla medel utdelas anordnas en kompletterande ansökan vid årets slut. ◆

Varför är det viktigt att påverka och delta?

Motivationen att delta i organisationernas verksamhet varierar mycket. Någon bekymrar sig för verksamhetens utveckling, någon söker efter någonting trevligt att syssla med under fritiden. Det hjälper redan att man bara betalar deltagaravgiften men ännu mera kan man påverka genom direkt medverkan. Allas idéer och kreativitet behövs. Att utveckla verksamheten och skapa ny verksamhet sker inte över en natt.

Deltagande i organisationernas verksamhet har avtagit. Däremot har deltagandet i fri gruppverksamhet ökat. Särskilt de ungas deltagande verkar lättvindigt och slumpartad. Man undviker att binda sig och ta ansvar.

Att påverka beslutsfattarna är en av våra viktigaste uppgifter. Jag besökte riksdagen 31.5.2006 eftersom social- och hälsovårdsutskottet anmodat mig att ge synpunkter på den nya handikappolitiken. I social och hälsovårdsutskottet finns det 17 riksdagsledamöter. Jag har tidigare skapat kontakter med fem riksdagsledamöter, vilka jag kallar samarbetskum-

paner. De verkar som förespråkare för de dövblindas sak. Styrelsen träffade några av dem under utbildningsdagarna som hölls i riksdagen i april.

En av våra samarbetsvänner framställde den 19.5. en skriftlig förfrågan till regeringen: "Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att befrämja de dövblindas studiemöjligheter efter grundskolan?" Vi väntar på regeringens svar.

Deltagandet och påverkan blir allt viktigare. Samhället förändras mycket snabbt. Det är viktigt att knyta förbindelser med de makthavande och medverka i nätverkssamarbetet. Vi behöver ER, läsares stöd och samarbete.

De Dövblindas r.f. verksamhet bör fås synlig. De dövblinda är experter och subjekt när det gäller deras eget liv.

Ha en skön sommar! ◆

Kai Leinonen
Verksamhetsledare

Galna hattar intog liris

Merja Kaarnaaja

Soini Siirtola

Elsi Kauppinen

Tuija Wetterstrand

Valborg inleddes i liris redan lördagen den 29.4. då de tokroliga hattarna samlades till vårmötets kvällsfest. På dagen hade det stadgeenliga vårmötet ägt rum, vilket **Maija-Liisa Lah-ti** från Björneborg och **Pekka Juu-sola** från Uleåborg rutinerat drog. De som ville hade ett par timmar tid mellan mötet och kvällsprogrammet att gå i bastun eller simma.

Kvällen inleddes med en måltid som var och en hämtade själv från det stående bordet i liris husets personalmatsal. Man kunde välja mellan

kött- och grönsaksbiffar. Föreningen bjöd på rött eller vitt vin.

Kören på ärevarv

Mätta och belåtna var det trevligt för deltagarna att njuta av kvällens program som förberetts av Helsingfors klubben och dagverksamheten. **Anita Palo** fungerade som kvällens konferencier. Först fick publiken följa med körens uppträdande. Anita berättade att körens idé var att föra fram olika sätt att uppträda: **Justiina** tecknar språket, **Sanna Paasonen** via teckenspråket och **Martti Avila** och **Sari Isaksson** med taktilt tecknan-

de. Körens framträdande var baserat på två dikter skrivna av **Hilkka Nieminen** och tonsatta av Jukka Ollila: Gamla träd samt Sången om kärlek. Dirigent var **Heli Sundelin** som samtidigt tog avsked av föreningen. Heli får nya uppdrag i maj.

Efter körsången gjorde kören en vacker gest. Med rosor i händerna gick kören ett ärevarv runt salen och överräckte till slut blommor till **Hilkka Nieminen**. Hilkka tog rörd emot rosorna.

Saker man minns

Efter körens framträdande följde en "minnesstund". Under fyra bänkar hade man gömt ett föremål: en vit käpp, en ring, en napp eller ett par yllebyxor. De som hittade föremålen fick komma fram och berätta om minnen förknippade med föremålen.

Seppo Kamppinen som fick käppen mindes hur han prövade den vita käppen första gången som 10-åring. **Aki Metsola** avslöjade att han för länge sedan bar en ring på lilltån. Ombudsman **Riina Paasikoski** berättade att hon inte själv sugit på en napp men lekt med dem i sandlådan. Till sist grävde **Sami Haapanen** långa damunderbyxor ur sitt paket. Den unge mannen hade vissa problem att hitta på något om dem. "Kanske min mormor skulle ha användning för sådana här", funderade han. ◆

Pris

Kvällens clou var att utse vinnaren bland de tokroliga hattarna samt lottdragning. Ett hemligt råd hade överlämnat ett kuvert till **Heikki Majava** där resultatet framgick. Hela salen var full av galna hattar så det var mycket svårt att välja den bästa. Rådet motiverade sitt val genom att hatten var egenhändigt och kreativt gjord.

Andra pris fick **Esko Jänttis** hundhuvud. Han hade använt innehållet i sin kappsäck: av handduken hade han fått ett band och av strumporna öron. **Tuula Hartikainen** vann första pris för sin egenhändigt förfärdigade solhatt, som krävt både tid och fantasi.

När lottdragningen började blandade Palo lotterna ordentligt och valde sedan i tur och ordning ur publiken en fru Fortuna. Lyckan gynnade särskilt **Lauri Mäkinen** som fick fyra vinster! Lauri fick också det ärofulla uppdraget att bland alla lotter dra huvudvinsten, dvs. vinnaren till en kryssning till Tallinn. Under spänd tystnad avslöjade Anita vinnarens namn: Hilkka Nieminen från Tammerfors. "Mitt livs lyckligaste kväll", suckade Hilkka lyckligt. Resten av kvällen tillbringades till takten av Majava orkestern. Det fanns gott om utrymme att dansa i tredje våningen i lishuset.

Dialogos-hjälpmidlet uppväckte minnen

Tuija Wetterstrand

På fredagen vid vårmötet öppnades en liten utställning som berörde dövblinda och dövblindhet. Utställningen bestod främst av bilder men med fanns också ett antal föremål. Utställningen om dövblinda är öppen fram till årets slut på Museet för synskadade i liris centret. Utställningen sammanställdes av en arbetsgrupp som bestod av **Raili Karisaari, Martti Avila, Hilikka Kasurinen** ja **Anita Palo**. Under vårmötet kunde deltagarna bekanta sig med utställningen på lördagen under mötespauserna.

Pekka Juusola slog sig ner vid Dialogos-apparaten och mindes hur han och numera avlidne Lasse Hannula utbytte tankar med hjälp av apparaten.

Pekka minns: "Dialogos-apparaten kom ut på marknaden någon gång i slutet av 1980-talet. Det tog lång tid att utveckla den, men också då den var klar hade den en hel del funktionsstörningar. Många dövblinda som erhöll apparaten fick i allmänhet nog av störningarna".

Pekka har också egna erfarenheter av användningen av apparaten. Dialogos fungerade ofta som en "melanhand" mellan honom och Lasse Hannula vid deras diskussioner.

"På den tiden hade jag så pass mycket synrester kvar att jag vågade resa ensam med buss. Jag steg av i Harjavalta där Lasses hustru Anna-Liisa väntade och förde mig till deras hem i Eura", berättar Pekka. Lasse Hannula hade blivit blind redan före skolåldern. Också hans hörsel hade försvagats så mycket att diskussionerna fungerade bättre via Dialogos än genom att ropa direkt i örat.

Förutom några mellanår satt Lasse Hannula utan pauser i föreningens styrelse från år 1983 till 1994 (fram till 1990 direktion), under tre år dessutom som vice ordförande.

Pekka Juusola var själv delvis samtidigt i styrelsen som Lasse Hannula och fungerade två gånger som vice ordförande. Den här perioden var också informationsteknikens genombrottstid.

Dialogos var en nästan föråldrad teknik redan då den kom ut på marknaden. Datorerna blev snabbt allmänna också bland de dövblinda och hjälpmedelsprogrammen utvecklades. ◆

Fem frågor:

Sammanställda av Aatos Ahonen

1. Var finns Finlands högst belägna meteorologiska station och hur högt över havet är den belägen?
2. Emil i Lönneberga är en verklig liten busunge. Vad heter pigan som arbetar i Lönneberga?
3. Sveaborg känner de flesta till, men vem var det som lät bygga den?
4. Sydamerika är stort och ligger söder om Nordamerika men vilken av länderna i Sydamerika saknar kuster?
5. Safiren är en vacker sten, men vilken metall innehåller safiren?

Svaren:

1. I Kilpisjärvi i Enontekis, och 480 m över havet.
2. Lina
3. Augustin Ehrensvärd
4. Bolivien
5. Aluminium ◆

Rösträtten 100 år

Tuija Wetterstrand

För hundra år sedan, den 1 juni 1906 fick Finland den på den tiden modernaste riksdagsinstitutionen och vallagen. Vi fick allmän och lika rösträtt. Finlands kvinnor fick som de första i världen fullständiga politiska rättigheter, rösträtt som de andra i världen och valbarhet som de första i världen. Med allmän och lika rösträtt avses att alla röstberättigade har samma möjligheter att påverka röstresultatet dvs. en röst. Alla röstberättigade har också möjlighet att ställa upp i val.

Före förnyandet av riksdagsordningen och vallagen var ståndslanddagen det organ som motsvarade riksdagen. Under ståndslandagens tid var det endast medlemmarna i de fyra stånden som hade rösträtt, dvs. adeln, prästerskapet, borgarna och bönderna. Utan rösträtt var alla de män som inte tillhörde något av de fyra ståndens representanter. Dessutom saknade alla kvinnor rösträtt oberoende av ståndstillhörighet, ålder eller ekonomisk situation.

Den allmänna och lika rösträtten tiodubblade antalet röstberättigade från

ca etthundratusen till en miljon. Rösträtt fick kvinnor och män som fyllt 24 år. Av de 200 riksdagsledamöter som invaldes vid riksdagsvalet 1907 var 19 kvinnor. 70,7 % av de röstberättigade utnyttjade sin rösträtt.

Det första plenumet i den nya enkammarriksdagen hölls den 23 maj 1907. I det skedet var Finland fortfarande en autonom del av det ryska riket.

Också om vallagsreformen var omfattande, uteslöt den ändå en stor del av finländarna. I den av Nikolai II godkända "Riksdagsordningen för Finlands Storhertigdöme" fanns en lista på nio punkter genom vilka man begränsade möjligheterna för vissa grupper att delta i val. Utan rösträtt blev bl.a. de som stod under förmyndarskap och de hjon som kontinuerligt fick understöd via fattigvården.

På grund av begränsningen blev en stor grupp handikappade utan rösträtt. För de handikappades del blev den allmänna och lika rösträtten genomförd först från början av år 1957 då den nya folkpensionslagen trädde i kraft. ◆

Förnyade tolktjänster: Tolkförmedlingen förändrades i Nyland

Tuija Wetterstrand

Via en arbetsplatsannons i gratis-tidningen Metro sökte man i november tolkförmedlare till Nylands tolkförmedlingscenter. Många gned sig i ögonen; det var ju bara ett år sedan, dvs. senaste höst som de Nyländska kommunerna hade valt NovaCall från Jakobstad till sin tolkförmedlingscentral. Vad var på gång?

Den sista maj kom sedan en annons att genast från den 1 juni inleder samkommunen för specialomsorger i Nyland (UEP) tolkförmedlingscentral sin verksamhet i Helsingfors.

Upphandlingsdistriktets avtal om tolkdistribution med Oy NovaCall Ab har sagts upp. "Att upphäva ett avtal kräver att man noggrant följer lagen vilket innebar att vi tyvärr inte kunde informera om saken tidigare", säger Tolkningsservicens projektchef Timo Heiskala vid Nylands upphandlingsdistrikt beklagande.

I juni för ett år sedan valdes NovaCall som sänt in en vinnande offert att förmedla tolkservice till de 36 kommuner som hör till Samkommunen för specialomsorger i Nyland. Från förs-

ta början hade man problem med tolkförmedlingen.

"Vi försökte hela tiden förbättra servicen. Vi påtalade bristerna och gav feedback under klientträffar. "Det största enskilda problemet var avsaknaden av ett beställningssystem som man lovat ta i bruk men som man överhuvudtaget inte fick att fungera" berättar Timo Heiskala.

I och med att problemen fortsatte ansåg Helsingfors stad och distriktets kommission att den service NovaCall gav, inte motsvarade vad man hade beställt. Slutligen beslöt man sig för att genomföra förmedlingen som egen verksamhet via samkommunen (UEP). För närvarande har man tre personer anställda vid förmedlingscentralen och en fjärde person kommer att anställas.

I förmedlingscentralen har man i bruk en databank där klinterna och tolkarna har sina egna profiler. På så sätt finner man den bästa tolken för honom/henne. En likadan databas som baserar sig på Timmi-systemet har man också i Birkaland och bl.a. i Kuopio. "Fördelen med detta är att vi

tillsammans kan utveckla förmedlingsverksamheten”, anser Heiskala.

Förmedlingscentralen har sin verksamhet i samma utrymmen som upphandlingscentralen i Malm i Helsingfors, men verksamhetsformerna är helt olika. “Upphandlingsdistriktet skaffar fram tolkservicen medan förmedlingscentralen handhar tolkförmedlingen. Båda har sin egen budget”, poängterar Heiskala.

Timo Heiskala lovar att man skall fortsätta med klientaftnarna i någon form. “Vi fortsätter informera och de dövblinda kommer att få en information som är specifik just för dem”, lovar Heiskala.

I hela Finland finns det ca 3200 personer som använder sig av tolktjänster. Av dem bor en tredjedel i Nyland. ◆

De nya bokningsnumren i Nyland är:

Telefon: 020 7969 860

(vardagar 9 – 15)

Textmeddelande (SMS):

020 7969 861

Texttelefon: 020 7969 862

Fax: 020 7969 863

E-post: tulkkitilaus@uep.fi

Brev:

Nylands tolkförmedling

Tolkbokningen

Ladugårdsvägen 7 A

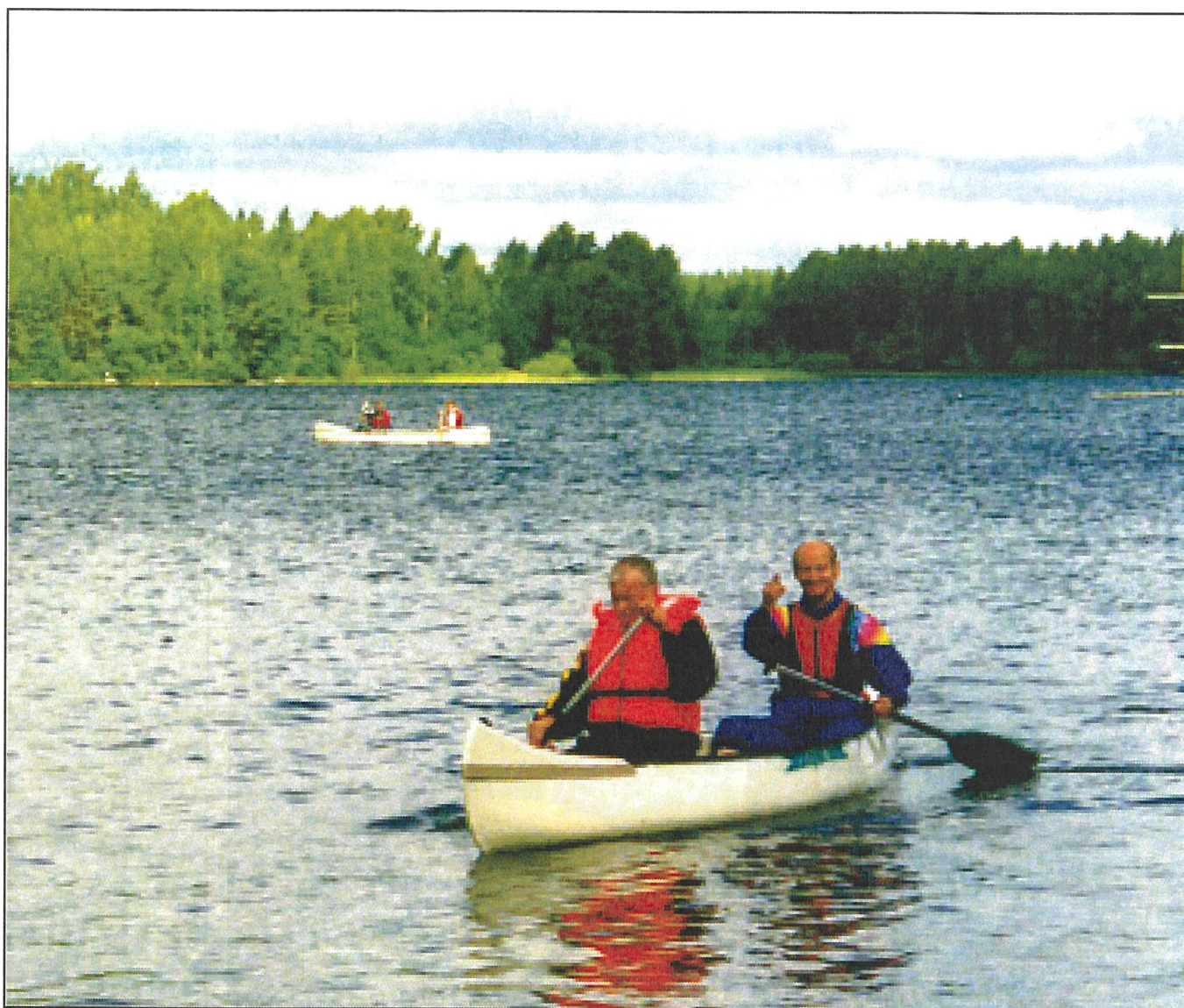
00700 HELSINGFORS

Förnyade tolktjänster: Birkaland

Anni Lausvaara

I Birkaland gick man den 1 mars 2006 över till en ny verksamhetsmodell beträffande tolkservicen. Tolkförmedlingen handhas av Tulkkikeskus Via i Tammerfors. Klienterna kan göra sina tolkbokningar via dem. Klienterna kan boka tolkar via textmeddelanden, elektronisk post, fax eller genom att besöka Vias byrå som befinner sig på Hämeenkatu alldeles i centrum av Tammerfors. Dessutom har de Dövblindas verksamhetscenter en egen sidoförmedling en gång i veckan.

Erfarenheten från de två första månaderna visar att verksamheten fungerar bra. Ett stort antal bokningar har gjorts och i 98 % av fallen har bokningen givit resultat och klienten har fått en tolk. I jämförelse med tidigare år är detta ett rekordartat resultat. Man har samlat in information och erfarenheter av olika klientgrupper och dessa har allmänt taget varit positiva. Också serviceproducenterna har meddelat att de inte önskar en återgång till det gamla systemet. Dessutom sänder klienterna allt oftare feedback på tolkservice vilket ses som en god sak. På så sätt kan man följa med tolkserviceverksamheten och dess kvalitet. ◆

Trevlig sommartid!

KÄNSELSPRÖTET 32.årgången, ISBN 0358-2280,

Utgivare: Föreningen Finlands Dövblinda rf.

Redaktören: Chefredaktör Wetterstrand, tel. (09) 54953521, Redaktör Raili Karisaari, tel. (09) 54953522, email: tiedotus@kuurosokeat.fi.

Redaktionsråd: Riitta Ruissalo (ord.för), Tuula Hartikainen, Unto Honkanen, Anu Mikkola, Raili Karisaari (sekr), Tuija Wetterstrand.

Årgång 25 eur **Tidningen utkommer** Finskspråkig Tuntosarvi 12 gånger om året med storskrift, punkter, som långsamt ljudband, som video samt, i NKL server och 6 gånger om året med svenskspråkig översättning.

Abonemang och adressändring: Föreningen Finlands Dövblinda rf, PB 40, 00030 Iiris. Tel. (09)5495 350, texttel. (09)5495 3526, fax (09) 5495 3517,

email: kuurosokeat@kuurosokeat.fi, Internet: <http://www.kuurosokeat.fi/se/>